

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลทางปรัชญาการศึกษา

จุดประสงค์

เนื้อหาในบทที่ 3 จะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถ

1. อธิบายความสำคัญและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร
2. สรุปแนวคิดของปรัชญาการศึกษาภาคต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
3. ประยุกต์แนวคิดของปรัชญาการศึกษาในแต่ละกลุ่มมาจัดหลักสูตรได้สอดคล้องกัน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นจะต้องพัฒนาโดยมีพื้นฐานรองรับ มิใช่พัฒนาตามใจของผู้พัฒนาหรือตามความต้องการของผู้พัฒนา ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลที่คงที่ (static) เป็นข้อมูลในรูปของทฤษฎีหรือหลักการที่สามารถวิเคราะห์ได้จากเอกสารที่ผู้เสนอแนวคิดของทฤษฎีหรือหลักการ หรือผู้ถ่ายทอดแนวคิดจากทฤษฎีหรือหลักการนั้นได้รวบรวมเสนอไว้ ข้อมูลในส่วนนี้ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา และข้อมูลพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้

2) ข้อมูลที่เป็นพลวัต (dynamic) เป็นข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะวิเคราะห์ได้จากสภาพการณ์จริงที่มีอยู่ เป็นอยู่ปัจจุบัน หรือคาดว่าจะมีอยู่ เป็นอยู่ในอนาคต ข้อมูลในส่วนนี้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ผู้เรียน และความรู้

ข้อมูลทั้ง 2 ส่วนนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้พัฒนาหลักสูตรใช้ในการตัดสินใจเพื่อจัดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะเรียนรู้ และสนอง

ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ที่จะใช้หลักสูตรต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร อาจดำเนินการได้ ดังนี้

1) ข้อมูลที่คงที่ ใช้วิธีการ

- ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดของแต่ละทฤษฎีหรือหลักการ จากหนังสือหรือเอกสารที่มีผู้รวบรวมไว้
- ตัดสินใจว่าในการพัฒนาหลักสูตรที่กำลังจะดำเนินการนั้น แนวคิดใดจะเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะนำหลักสูตรไปใช้
- ประยุกต์แนวคิดนั้นไปใช้ในการจัดหลักสูตร กล่าวคือพิจารณาและตกลงใจว่าจะจัดหลักสูตรอย่างไรจึงจะสนองแนวคิดที่ตัดสินใจเลือกไว้แล้ว แนวคิดที่เลือกนั้นอาจเป็นแนวคิดจากทฤษฎีเดียว หรือหลายๆ แนวคิดผสมผสานกันก็ได้

2) ข้อมูลที่เป็นพลวัต หรือข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นั้น อาจดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ได้โดย

- การสังเกต ใช้การสังเกตจากสภาพการณ์จริง และรวบรวมข้อมูลไว้
- การสอบถามหรือสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ แหล่งข่าวต่างๆ เป็นต้น
- การศึกษางานวิจัย จะได้ข้อมูลที่ผ่านการศึกษวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมาแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือและอ้างอิงได้
- การประเมินความต้องการของสังคมและผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
  - ขั้นที่ 1 สร้างความต้องการชั่วคราวจากการคาดคะเน
  - ขั้นที่ 2 ให้ผู้ตอบซึ่ง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา และสมาชิกในชุมชนจัดลำดับความต้องการ และเพิ่มเติมความต้องการที่ยังขาดไป
  - ขั้นที่ 3 พิจารณา รวบรวม และจัดลำดับความต้องการที่ได้จากการประเมินจากผู้เรียนและบุคลากรในสังคมหรือชุมชน
  - ขั้นที่ 4 วางแผนการจัดหลักสูตรจากข้อมูลความต้องการ

- การประชุมสัมมนาจะระดมความคิดเห็น ให้นักถกเถียงหลายๆ ฝ่ายใน
ตั้งคมช่วยกันวิเคราะห์

กิจกรรมที่ 1

ทำไมจึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และ
ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรจะ ได้อย่างไร

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปรัชญา

ปรัชญาจะมีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐาน 3 ประการ คือ ธรรมชาติของความจริง (reality) ธรรมชาติของความรู้ (knowledge) และธรรมชาติของคุณค่า (values) นักปรัชญาจะสำรวจและศึกษาธรรมชาติของความจริงในสาขาที่เรียกว่า ญาณวิทยา (ontology) สำรวจและศึกษาคุณสมบัติที่สำคัญของความรู้ในสาขาที่เรียกว่า ญาณวิทยา (epistemology) และสำรวจและศึกษาธรรมชาติของคุณค่าตลอดจนความดีสูงสุดในสาขาที่เรียกว่า คุณวิทยา (axiology) ปรัชญาการศึกษา ก็มีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐาน 3 ประการ นี้เช่นกัน เนื่องจากปรัชญาการศึกษาประยุกต์มาจากปรัชญาทั่วไปหรือ โปหรือปรัชญาบริสุทธิ์

3. แนวคิดของปรัชญาการศึกษากับการประยุกต์จัดหลักสูตร

1) **ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม (Perennialism)** เป็นปรัชญาการศึกษาที่สะท้อนแนวคิดทางการศึกษาในยุคเริ่มแรก

- เน้นความรู้เกี่ยวกับหลักการที่ยั่งยืนของความจริง ความดี และความงาม เป็นแกนของการศึกษามากกว่าจะเน้นเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภาระทางสังคม
- ความรู้ที่เป็นจริงมีความเป็นสากล และเมื่อเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนแล้ว ความรู้นั้นจะเป็นอมตะ
- ความเป็นจริงมีหนึ่งเดียวและสมบูรณ์ (absolute) ซ้ำอยู่กับเราที่จะค้นพบคุณสมบัติที่เด่นชัดของความจริงนั้น
- งานชิ้นเอกของมนุษย์ เช่น งานของเพลโตหรือเชคสเปียร์ จะช่วยให้เรามองเห็นความเป็นจริงนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- มนุษย์แบ่งเป็นธรรมชาติกัน ทุกคนได้ประโยชน์เท่าเทียมกันจากการศึกษา ความจริงที่สมบูรณ์เหล่านี้
- ความเป็นจริงที่สมบูรณ์คือความเป็นจริงสุดยอด เป้าหมายที่พึงปรารถนาและ ต้องให้บรรลุเป้าหมายนั้น คือการเข้าใจความจริงสุดยอดนี้ ความรู้เป็นสิ่งที่อยู่ เหนือมนุษย์และ โลก
- ความจริงและความดีมีความชัดเจนอยู่ในตัวเองแล้ว ถ้าวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล จะพบหลักการและธรรมชาติของความจริงและความดีนั้นอยู่ในความรู้ตลอด เวลา
- ความฉลาดในการที่จะพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่มีอยู่ตลอดไป (perennial) ใน ความรู้นั้นจะมีอยู่ในผู้นำที่เฉลียวฉลาดบางคนเท่านั้น ซึ่งคนอื่นๆ ต้องการ คำแนะนำจากเขา

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษาวันครนิยม

หลักสูตร ไม่จำเป็นต้องสนองความสนใจที่หลากหลายของเด็ก เพราะความรู้ที่ สำคัญที่ต้องรู้นั้นเหมือนกันทุกแห่งสำหรับทุกคน โรงเรียนมีหน้าที่ที่จะกระตุ้นความมีเหตุผลที่แอบ แฝงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน การเรียนรู้ไม่ใช่การกระทำแต่เป็นการให้เหตุผล ควรจะให้เด็กทุกคน ค้นเคยและเข้าใจงานวรรณกรรมชั้นเอก และภาษาคลาสสิก (classic) แม้ว่าจะมีเด็กเพียงบางคน เท่านั้นที่จะกลายเป็นผู้นำทางความคิดที่เฉลียวฉลาดได้ วิธีสอนเน้นการฝึกสติปัญญา ให้ท่องจำ และถามตอบใช้เหตุผล

2) ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

- เน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และเน้นความจำเป็นที่จะถ่ายทอดทักษะและความรู้ ที่สำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสังคมให้แก่ผู้เยาว์
- ไม่ถือว่าความรู้เป็นสิ่งสมบูรณ์ แต่เน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่มีคุณค่าต่อสังคม ในแต่ละช่วงเวลา
- การศึกษามีหน้าที่อนุรักษ์วัฒนธรรมและรับผิดชอบในการถ่ายทอดหลักการและ มาตรฐานของวัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานให้สังคมก้าว ไปข้างหน้า
- ไม่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แต่คาดหวังให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามครรลองที่มี ระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โลกและทุกชีวิตใน โลกดำเนินตามแบบแผนที่ คีที่ได้กำหนด ไว้ก่อนแล้ว

- ความเชื่อและขนบธรรมเนียมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นจริงและความดี
- สงครามและความยากจนเป็นผลมาจากความคิดพลาดในการตัดสินใจของมนุษย์ ไม่ใช่ความชั่วร้ายที่มีอยู่ในธรรมชาติ

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม

ศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิชาที่เป็นแหล่งสะสมรากฐานความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ ศึกษาประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ วรรณคดี ศาสนา ศิลปะ และภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าใจสังคมและชีวิตในสังคม ศึกษามนุษยวิทยาเพื่อเข้าใจมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น โรงเรียนเป็นวิถีทางที่ส่งเสริมการดำรงรักษา โครงสร้างและความเชื่อทางวัฒนธรรม พัฒนาผู้เยาว์ ให้มีความมั่นคงและเชื่อมั่นในการดำรงรักษาวัฒนธรรมและสังคม สอนให้ค้นพบกฎเกณฑ์ ให้ผู้เยาว์รู้จักปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์และการพัฒนาของสังคม จัดหลักสูตรเป็นรายวิชา วิธีสอนใช้การบรรยาย อภิปราย ให้ทำตามตัวอย่าง และวิธีอุปมา

กิจกรรมที่ 2

แนวคิดของปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยมกับสารัตถนิยมแตกต่างกันในเรื่องใดบ้างและการจัดหลักสูตรตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันอย่างไร

3) ปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยม (Progressivism)

ในขณะที่ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม มีความเกี่ยวข้องกับนักปรัชญาในยุค โบราณและยุคกลาง และสารัตถนิยมมีความเกี่ยวข้องกับปรัชญายุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) และยุคสว่าง (Enlightenment) นั้น ปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยมมีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ในปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 ทั้งพัฒนานิยมและปฏิบัตินิยมสะท้อนถึงลักษณะและความสำเร็จที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี การทดลอง และเรื่องเกี่ยวกับโลก ซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรมสมัยใหม่ ปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยมมีแนวคิดว่า

- ความคิด (ideas) จะยัง ไม่มีความหมายจนกว่ามันจะอยู่เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของมนุษย์ ความคิดที่ไม่ใช่ประสบการณ์ของมนุษย์และ ไม่ได้ทำให้ชีวิตมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงจะเป็นความคิดที่ไม่มีค่า
- 'ทฤษฎีจะมีค่าต่อเมื่อ ได้มีการนำไปปฏิบัติ

- ความคิดเป็นเครื่องมือสำหรับการกระทำ การที่จะได้รับผลสำเร็จจากการกระทำ ผู้คิดจะต้องได้รับการกระตุ้นและตรวจสอบในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ในสถานการณ์เฉพาะที่เผชิญหน้าอยู่
  - เน้นความรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวกับ โลกที่มีความเปลี่ยนแปลง ศึกษาโดยมีเจตนาที่ชัดเจน และเปิดใจกว้าง โลกมีสถานะที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีประสบการณ์ใหม่เข้ามา ผสมผสานกับประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วเรื่อยๆ
  - นักวิทยาศาสตร์และคนทั่วไปอยู่ในสภาพที่สงสัยและท้าทายความรู้อย่างต่อเนื่อง และความรู้ของมนุษย์จะต้องนำกลับมาทบทวนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พอเพียงในการสนองตอบประสบการณ์ใน โลกแห่งความเป็นจริง
  - แต่ละคนต้องรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของสังคม ดังนั้นจึงต้องเป็นสมาชิกของสังคมที่มีความใส่ใจ
  - พัฒนานิยมเป็นปรัชญาการศึกษาสำหรับสังคมประชาธิปไตย เชื่อในความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาของโลกได้ และช่วยแก้ปัญหาที่สังคมเผชิญอยู่ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
  - ถ้าคุณภาพของกระบวนการดี คุณภาพของผลผลิตก็ดีด้วย
  - ประสบการณ์ของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ประสบการณ์หมายถึงโอกาส ของแปลกใหม่ ความไม่แน่นอน สิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน และความคาดหวัง ถ้าคนเรามีปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเหล่านี้้อย่างต่อเนื่องและใช้ความคิดจะทำให้สิ่งเหล่านี้รวมกันเป็นการกระทำและสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้
  - ความสงสัยเป็นการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคิด
- การจัดการหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยม**

หลักสูตร ไม่เพียงแต่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (child-centered) แต่จะเน้นเด็กในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมเป็นศูนย์กลาง (child-in-society oriented) การศึกษาเป็นการเตรียมคนให้เข้าร่วมกิจกรรมการตัดสินใจของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพในวิถีทางที่พึงปรารถนา สนองศักยภาพของแต่ละบุคคล โรงเรียนต้องสะท้อนชีวิตในสังคมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สำคัญ และผู้เรียนได้มีโอกาสดตัดสินใจ กระบวนการประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา เริ่มจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งที่เป็นที่สนใจและเป็นปัญหาใกล้ตัวผู้เรียน และค่อยๆ ไปสู่เรื่องที่กว้าง

ขึ้น ไปสู่ความรู้ที่เป็นนามธรรม ความรู้เป็นทั้งของสังคมและของบุคคล วิธีสอนแบบเปิดโอกาสให้อธิบายและแสดงออก (expository method) จะทำให้ผู้เรียนแสวงหาและแก้ปัญหาได้ซึ่งเป็นความรับผิดชอบหลักของผู้เรียน เน้นประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง (experience-centered) เน้นประสบการณ์จริงของโลก เน้นประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความเป็นพลวัตร ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้สึก และอารมณ์

กิจกรรมที่ 3

แนวคิดของปรัชญาการศึกษาที่พัฒนานิยมแตกต่างจากแนวคิดของปรัชญาการศึกษาที่วันตรนิยมและสารัตถนิยมอย่างไร และการจัดหลักสูตรตามแนวคิดของที่พัฒนานิยมแตกต่างจากการจัดหลักสูตรตามแนวคิดของนิวันตรนิยมและสารัตถนิยมอย่างไร

4) ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

แนวคิดของปฏิรูปนิยมเป็นการขยายต่อความคิดของที่พัฒนานิยม มีข้อแตกต่างกันอยู่ตรงที่ปฏิรูปนิยมมีแนวคิดเกี่ยวข้องกับอนาคตของอารยธรรม ดังนี้

- ขนบธรรมเนียมของสังคมไม่เพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาของสังคมยุคปัจจุบัน การเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของกลุ่มคนตลอดจนการหาข้อตกลงของสังคมและขนบธรรมเนียมที่จะช่วยให้คนในสังคมมีพฤติกรรมตามข้อตกลงนั้นยังไม่เพียงพอ
- สิ่งสำคัญที่สุดคือมนุษย์จะต้องตระหนักถึงบทบาทของตัวเอง ในวัฒนธรรมของคนในฐานะที่ตัวเองเป็นผลผลิตของสังคมและเป็นผู้ผลิตแก่สังคมด้วย
- สมาชิกของสังคมจะต้องเสริมสร้างประ โยชน์ให้กลุ่มและให้ซึ่งกันและกัน
- ต้องมีการจัดระเบียบประชาธิปไตยอย่างมีแผน เพื่อที่จะใช้ทรัพยากรให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน
- ควรพิจารณาอนาคตให้มากเท่ากับอดีต ปัจจุบันเป็นองค์ประกอบทั้งของอดีตและอนาคต
- การมีแนวคิดว่าอนาคตควรจะเป็นอย่างไร จะช่วยให้ข้อมูลในการตัดสินใจปัจจุบัน สิ่งสำคัญคือการมีวิสัยทัศน์ว่าควรมีอะไร ในอนาคต
- เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางเหมือนที่พัฒนานิยม คำนึงถึงความต้องการของแต่ละบุคคล

- ควรเรียนรู้การออกแบบทางสังคมที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่นำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น
คำนึงถึงอนาคต
- การกระทำที่จะทำต้องถามคำถามก่อนว่าเพื่ออะไร และเน้นผลของการกระทำ
(outcomes) มากกว่ากระบวนการ (process)

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

เนื้อหาวิชาเน้นการจัดระเบียบทางสังคมที่ดีขึ้น และอยู่ในขอบเขตของกลุ่ม
ความรู้และประสบการณ์ 4 ด้าน คือ ความเป็นจริงของสังคม การปฏิรูปสังคม วิถีทางที่ก่อให้เกิด
ผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการค้นหาเป้าหมายหรือตอบคำถามว่า เราต้องการให้สังคมของเราไป
ในทิศทางใดในอนาคต การจัดการเรียนการสอนเน้นผลเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ใช้วิธีสอนแบบร่วมมือ
(cooperative methods) มีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนทุกกลุ่มร่วมกันจัดระเบียบสังคมและของโลกโดย
ยึดเป้าหมาย ผู้เรียนจะเรียนจากประสบการณ์ตรง ในบรรยากาศที่สื่อสารกันได้อย่างอิสระ และผ่าน
กระบวนการที่ให้ทุกคนร่วมกันตกลงใจในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 4

เปรียบเทียบแนวคิดที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างปรัชญา
การศึกษานิรันดรนิยม สวรรค์นิยม พิพัฒน์นิยม และปฏิรูปนิยม และความ
แตกต่างดังกล่าวมีผลต่อการจัดหลักสูตรที่แตกต่างกันอย่างไร

5) ปรัชญาการศึกษาภาวะนิยม (Existentialism)

- เน้นสิ่งที่เป็นตัวตนและมีอยู่ของแต่ละบุคคลเป็นแหล่งเบื้องต้นของความรู้ ความรู้
เริ่มต้นจากปรากฏการณ์ที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ จิตสำนึกของแต่ละบุคคลเป็น
ศูนย์กลางของการพัฒนาความรู้
- เน้นตัวเองของแต่ละบุคคลเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับชีวิต การที่จะเข้าใจชีวิต แต่ละคน
ต้องเข้าใจตัวเอง
- แต่ละบุคคลควรมีความเข้าใจทั้งสิ่งที่เป็นปรนัย (objectivity) คือมีตัวตนตามที่เป็นอย่างอยู่
และสิ่งที่เป็นอัตนัย (subjectivity) คือความคิด ยึดถือทั้งรูปแบบของวิทยาศาสตร์
ธรรมชาติที่จะตอบคำถามว่าประสบการณ์คืออะไร มนุษย์อยู่ในโลกนี้ได้อย่างไร และ

ความเชื่อหรือความศรัทธาทางศาสนาที่กระตุ้นให้บุคคลแสวงหา มีเสรีภาพ และมี
ความเป็นอิสระ

การจัดการหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาภาวะนิยม

การจัดการศึกษาเน้นที่ตัวผู้เรียนรายบุคคล (individual child-centered) ให้เข้าใจ
ตัวเอง ให้ค้นพบความหมายของสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ ผู้เรียนมีโอกาสกำหนดเนื้อหาสาระที่จะเรียนตาม
ความจริงและความเป็นอยู่ของตัวเอง เน้นสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ไม่ถูกควบคุมจาก
สังคมมากเกินไป วิธีสอนไม่ใช้การถ่ายทอดแต่เป็นการเสนอให้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด
ของตัวเอง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบระบบเปิด หรือแบบไม่แบ่งชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 5

ถ้าจะนำแนวคิดของปรัชญาการศึกษาภาวะนิยมมาใช้จัด
การศึกษาให้แก่เด็กไทยท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าเห็น
ด้วยจะจัดอย่างไร

6) ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy)

- ปัญญาคือความรู้ บรรดาแสงสว่างที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่มีแสงสว่างใดเท่าเทียมกับปัญญา
บุคคลบรรลุธรรม ได้ด้วยปัญญา ความรู้เป็นสิ่งประเสริฐกว่าทรัพย์ทั้งปวง เพราะสามารถ
สร้างความเป็นสิริมงคลให้บุคคลได้ ไม่อิงเขลาบงาย
- พระพุทธศาสนาเน้นการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติ เรียนแล้วต้องนำไปปรับปรุงคนให้
ดีขึ้นในภาคปฏิบัติ
- การศึกษาดังอยู่บนพื้นฐานของ ไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ และปัญญา สติคือการพัฒนา
ด้านพฤติกรรม สมาธิ คือการพัฒนาด้านสภาพจิต ปัญญาคือการพัฒนาด้านวุฒิปัญญา
และทักษะที่ถูกต้อง การพัฒนาด้านพฤติกรรมเป็นบ่อเกิดของการดำเนินชีวิตที่สะอาด
ในสังคม การพัฒนาด้านสภาพจิตเป็นบ่อเกิดของสุขภาพจิตที่เหมาะสม การพัฒนาด้าน
วุฒิปัญญาเป็นบ่อเกิดของความสามารถ การมีความรู้อย่างถูกต้อง และการมีทักษะที่ไม่
เป็นอันตราย ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา

- ผู้ได้พัฒนาขึ้นมาแล้วทั้งทางพฤติกรรม สภาพจิตใจ และวุฒิปัญญา พร้อมทั้งมีความพยายามสูงจึงจะแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้
  - การศึกษาที่มีคุณค่าสูงในชีวิต นอกจากจะเรียนรู้เพื่อวิชาชีพแล้ว ยังต้องมีส่วนพัฒนาบุคคลให้ยกงานด้านความคิดอ่านอีกด้วย การเล่าเรียนที่ได้แต่เพียงท่องจำจะได้รับความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำ ปัญญาหรือความรู้ในระดับพัฒนาบุคคลหมายถึงการรู้จักสอบสวนถึงบ่อเกิดของสิ่งต่างๆ อีกด้วย มองเห็นที่มาของสิ่งต่างๆ สามารถอ่านเหตุการณ์ได้ถูกต้องและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง
  - วิธีการเรียนรู้ตามที่พระพุทธเจ้าคริสต์ วัมี 5 ประการ คือ
    - การฟัง หมายถึงการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน
    - การจำได้ หมายถึงการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้จำได้
    - การสาธยาย หมายถึงการท่อง และทบทวนความจำบ่อยๆ
    - การตั้งพินิจด้วยใจ หมายถึง การตั้งใจจินตนาการถึงความรู้นั้นไว้เสมอ
    - การแทงทะลุด้วยความเห็น หมายถึงการเข้าถึง ความรู้อย่างถูกต้อง ความรู้อย่างแท้จริง ไม่ติดอยู่เพียงความจำเท่านั้น
  - สรรพดีดมีธรรมที่เป็นพลังแตกต่างกัน ทำให้มีกำลังในการรู้ธรรมแตกต่างกัน ธรรมที่เป็นพลังได้แก่
    - ศรัทธา ความเชื่อมั่น ในผู้สอน
    - วิริยะ ความพากเพียร
    - ศติ ความรอบคอบ
    - สมาธิ ความมั่นคงทางสภาพจิต
    - ปัญญา กำลังทางวุฒิปัญญา
  - การศึกษาในพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นอนุพัทธศึกษา คือการศึกษาดำดับ อนุพัทธปฏิบัติคือ การปฏิบัติตามลำดับ และอนุพัทธภิกษา คือ การทำความเข้าใจ
  - ธรรมชาติของมนุษย์คือทุกข์ จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการหลุดพ้นจากทุกข์
- การจัดหลักสูตรตามแนวคิดของพุทธปรัชญา**
- เน้นการพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ และ มีความคิดอ่านที่ถูกต้อง เนื้อหาในหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและเนื้อหาที่มุ่งพัฒนาด้านจิตใจ

และความคิดอ่านที่ถูกต้อง สอนให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สอนให้ผู้เรียนเข้าถึงสภาพความเป็นจริงของชีวิต ถึงบ่อเกิดของสิ่งต่างๆ และมีทักษะที่ถูกต้องคือมีปัญญา

กิจกรรมที่ 6

ให้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ท่านจำได้หรือที่ท่าน
ยึดถืออยู่มาอย่างน้อย 3 หลักธรรม มาประยุกต์จัดหลักสูตรสำหรับจัด
การศึกษาให้เด็กไทย

สรุป

- ในการพัฒนาหลักสูตรต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลทางปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ สังคม ผู้เรียน และเนื้อหาความรู้
- ข้อมูลพื้นฐานทางปรัชญาการศึกษามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาหลักสูตร
- ปรัชญาการศึกษาที่เป็นสากลที่ควรวิเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม สารัตถนิยม พิพัฒน์นิยม ปฏิรูปนิยม และภาวะนิยม
- ในการจัดหลักสูตรสำหรับการศึกษาให้เด็ก ไทยนั้นควรจะต้องวิเคราะห์แนวคิดของพุทธปรัชญา คือ ปรัชญาในพระพุทธศาสนาด้วย เพื่อจะได้จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของคนไทยในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย

การประเมินผล

1. ถ้าท่านจะจัดหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง ท่านจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอะไรบ้าง อย่างไร และทำไมจึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น
2. ให้เสนอแนะการนำแนวคิดของปรัชญาการศึกษาจากหลายๆ กลุ่มผสมผสานกันมาประยุกต์จัดหลักสูตรให้เด็กไทย